

srpna 1923, jímž odvolání odmítl jako nepřipustné, správně vystihl; ale když u rekursního soudu podle jeho usnesení ze dne 25. listopadu 1923, při tom nezůstalo, bylo na dovolacím soudu, by nepřipustné dovolání odmítl podle §u 507 odstavec první c. ř. s.

Čís. 3822.

Úpis válečné půjčky u sběrného důstojníka v poli. Obsahovaly-li upisovací podmínky ustanovení, že dlužno při úpisu složití část upisovací jistiny, nestalo se upsání hotovým, dokud ona část nebyla složena.

(Rozh. ze dne 6. května 1924, Rv I 272/24.)

Žalovaný upsal v roce 1917 v poli k výzvě sběrného důstojníka válečnou půjčku. Žalobu banky o zaplacení upsaného peníze o b a n i ž š í s o u d y zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Žalobkyně vyvozuje svůj nárok na zaplacení zažalovaného peníze z přihlášky k upisování páté válečné půjčky ze dne 16. ledna 1917 a z dopisů ze dne 16. ledna 1917, k přihláškám přiložených. V upisovacích přihláškách upisuje žalovaný u upisovny pošta 405 na základě podmínek na druhé straně uvedených 100.000 K 40-leté daně prosté 5½ % umořitelné státní půjčky, 15.000 K daně prostých 5½ % státních pokl. poukázek splatných dne 1. června 1922. a 3000 K daně prostých 5½ % státních pokl. poukázek splatných dne 1. června 1922, skládá splátku 3150 K a 360 K na hotovosti a žádá, by válečná půjčka byla zaslána Julii W-ové a v oněch dopisech vyrozumívá žalobkyni 1) že se jí zašle prostřednictvím Julie W-ové spořitelní knížka městské spořitelny, z níž vybere 3150 K a 630 K a po té knížku Julii W-ové mu vrátí a 2) že jí zašle 10.000 K nominale druhé válečné půjčky a 15.000 K nominale třetí válečné půjčky prostřednictvím Edmunda W-a a žádá, by na základě těchto půjček byl vyplacen na upsaných 100.000 Kč peníz 18 750 K jako splátka. Nechtěl tudíž žalovaný zaplatiti protihodnotu válečných půjček, jím upsaných na jednou, a platí pro něho tudíž ustanovení o lombardování, otištěné na druhé straně přihlášky upisovací, které zní takto: Nechce-li upisovatel protihodnotu upsaných půjček zaplatiti na jednou, jest při úpisu složití jako krytí: Korun 17 na každých K 100 nominale 40leté daně prosté 5½ % umořitelné státní půjčky, K 210 za každých K 1000 nominale daně prostých 5½ % státních pokl. poukázek. Dle toho měl žalovaný složití, na upsaných 100 000 K státní půjčky 17.000 K, na upsaných 15.000 K pokladničních poukázek 3.150 K, na upsaných 3.000 K pokladničních poukázek 630 K. Tyto přihlášky upisovací nelze dle §u 6 a 914 obč. zák. a čl. 278 obch. zák. dle toho, co slova ve svém spojení vlastně znamenají, a dle zásady poctivého obchodování vykládati jinak, než, že upsání mělo býti teprve tehdy právoplatně, až by bylo složeno potřebné krytí. Tímto stavem věci jest úplně objasněn přednes žalovaného, že důstojník, mající na starosti upisování válečné půjčky slib, že podepsání přihlášek jest nezávazné, dal netoliko ústně, nýbrž že jej poznamenal i písemně na tiskopisu, a že žalovaný četl pouze tuto poznámku. Důstojník nenapsal sice sám tuto

výhradu na přihlášku, poukázal však jako právník upisovatele na podmínky, otištěné na přihlášce, a mohl tudíž plným právem seznati, že všichni upisovatelé, tudíž i žalovaný dle jeho vývodů se mohli domnívat, že upsání se stane hotovým teprve v zázemí a že udělení dovolené mělo za účel, by upisovatelům bylo umožněno uspořádati záležitosti, týkající se válečné půjčky, v zázemí a by upsání bylo provedeno. Výminka byla odkládací (§ 696 obč. zák.). Jest tudíž arci správné, že žalovaný za své dovolené byl opětně filiálkou banky L. pozván, aby se dostavil do filiálky, že však tomuto vyzvání nevyhověl, poněvadž se jeho majetkové poměry zatím zhoršily. Jelikož žalovaný částky, ku krytí potřebné, nesložil, nesplnil podmínky, pod kterými přihláška se měla státi právoplatnou, k upsání nedošlo a žalovaný není povinen, zaplatiti zažalovanou pohledávku. Žalobkyně nebyla oprávněna, ustoupiti jednostranně od této podmínky, kreditovati žalovanému bez svolení částky, které dle podmínek měly býti hotově složeny a opatřiti na jeho účet papíry. Učinila-li tak přes to, důvěřujíc ve výhodné majetkové poměry žalovaného, jednala na vlastní nebezpečí a nemůže nyní, když hodnota válečných půjček jest svrchovaně pochybnou, žádati na něm zaplacení. K tomu ji neopravňuje ani ta okolnost, že žalovaný neodpověděl na zasláné mu vyúčtování, poněvadž by v tom bylo možno spatřovati uznání mlčky jen tehdy, kdyby smlouva byla před tím skutečně bývala uzavřena. Podmínky, na přihlášce otištěné, byly pro obě strany závazny, ať již byly kladeny žalovaným aneb žalobkyní. Žalobkyně měla jako komisionářka obchodu jí svěřený dle čl. 361 obch. zák. vykonati dle příkazu s pečlivostí řádného kupce ku prospěchu komitenta. Měla tudíž v prvé řadě opatřiti od Julie W-ové a od Edmunda W-a hotovost i papíry, k upsání potřebné, a směla opatřiti válečnou půjčku na účet žalovaného pouze tehdy, když by bylo složeno krytí nebo když žalovaný byl s opatřením půjčky srozuměn i bez předchozího krytí.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Když v upisovací ohlášce se praví, že se upisuje na základě podmínek, na druhé straně oznámených, tyto podmínky na druhé straně vytištěné však obsahují ustanovení, že, když upisovatel nepřeje si složit protihodnotu celou najednou, musí při subskripci jako úhrada složeno býti tolik a tolik percent upisovaného kapitálu, tedy, když příslušná částka složena při subskripci nebyla, upsání zajisté se neuskutečnilo, ať se již tato »podmínka« pojímá jako výminka v technickém smyslu, t. j. jako událost, od níž účinnost smlouvy a tím vznik práv a závazků z ní závisí, anebo, jak tomu chce dovolatel, jako ustanovení neb bod smlouvy, jinak řečeno výhrada. Neboť když »musí« býti složeno, aby subskripce zakládala platný závazek, tedy, když složeno nebylo, subskripce závazku nezaložila, a toho si přece obě strany musily býti jasně vědomy, vždyť z obsahu smlouvy, t. j. správně řečeno návrhu k ní záležející právě v obsahu řečených »podmínek« na druhé straně přihlášky vytištěných jde zřetelně na jevo, že upisovati lze jen

tak, že složí se buď celá protihodnota najednou anebo aspoň udaná tam její kvota: bez takové úhrady bylo všechno prohlašování, že se upisuje „planým a prázdným, jímž hotová smlouva a tudíž smluvní závazek vzniknouti nemohl. Podmínky žádaly v uvedené míře »rem« a pozvedly tedy smlouvu na úroveň smlouvy realní, takže pouhá smlouva verbální byla by mohla mít toliko význam pacta de contrahendo. Jestliže dovolání dává za příklad případ, že když kdo objedná zboží a při tom prohlásí, že dá splátku X na př. 100, tedy že prodávatel prý je jistě oprávněn kupní smlouvu perfikovati tím, že dá objednateli zboží k dispozici přes to, že splátku nesložil, neboť prý je bez odporu oprávněn, splátku tu mu kreditovati — tedy to porovnání kulhá. Zboží přece objednáváme ve vlastním zájmu a nepřinášíme tím druhé straně nebo někomu třetímu žádné oběti, a jestliže nám tedy druhá strana splátku kredituje, prokazuje nám tím laskavost čili splátka byla určena pouze pro creditore, pro věřitele. Při upisování válečných půjček však upisovatel neupisoval ve vlastním zájmu, nýbrž v zájmu státu, jemuž tím přinášel oběť, čehož reflektivní účinek jevil se v tom, že se upisování nedělo jen dobrovolně, nýbrž nejčastěji na nátlak, jak to všeobecně známo, byť se ani v tomto případě nepřihlíželo k tomu, co první soud v té příčině zjistil, ježto odvolací soud, ač to v odvolání bylo bráno v odpor, stanoviska k zjištění tomu nezaujal. Pakliž však šlo o zájem státu a oběť upisovatele, pak byla splátka určena také pro debitore, v zájmu upisovatele sama, neboť o něj se jednalo, zdali potřebné prostředky sežene a oběť tedy přinéstí může. Jestliže tedy v tomto případě, jak bezesporo, žalovaný splátku nesložil, ač musel, měla-li subskripce býti účinnou, tedy nevzešly z upsání, jež už v hlavě své samo se nazývá pouze »upisovací přihláškou«, pro něho žádné závazky a pro druhou stranu tedy žádná práva: žalující měla s nákupem válečných půjček počkat, až žalovaný potřebnou kvotu složí, a nesložil-li, neměla nakupovat, sice to dělala na vlastní risiko. Když nevzešlo žádného závazku z upisovací přihlášky, nemohlo ho vzejítí ani z toho, že žalovaný na zúčtovanky ze dne 6. února 1917 žalující stranou mu zaslané mlčel, neboť nejso v žádném poměru s ní, nebyl povinen na její projevy odpovídati. Pouhé mlčení není ještě konkludentním souhlasem §u 863 obč. zák., byly-li okolnosti takové, že strana mlčící neměla povinnosti mluvit, jako zde žalovaný, jak právě řečeno, neměl.

Čís. 3823.

§ 367 obč. zák. chrání pouze nabyvatele bezelstného, nikoliv také lehkověrného.

(Rozh. ze dne 6. května 1924, Rv I 280/24.)

Žalobě o vydání klavíru bylo vyhověno soudy v š e c h t ř í s t o l i c, Nejvyšším soudem z těchto